

УДК 502.3+502.63:711

СТВОРЕННЯ ПАРКІВ-ПАМ'ЯТОК САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК НОВИХ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ В УМОВАХ м. ДНІПРОПЕТРОВСЬК

Я. П. Огоцький

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, Дніпропетровськ, Україна

CREATION OF PARKS-MONUMENTS OF LANDSCAPE ART AS NEW OBJECTS OF NATURE RESERVED STOCK IN DNIPROPETROVSK

Y. P. Ogots'ky

Oles' Gonchar Dnipropetrovsk National University, Dnipropetrovsk, Ukraine

Сучасний стан екологічної ситуації міста Дніпропетровськ залишається незадовільним. Досягнення його стабільного стану не можливе без зменшення антропогенного навантаження на природні системи, збереження та відновлення біологічного різноманіття. Парки – останні осередки флори та фауни у межах міст. Вони виконують ряд важливих функцій: шумо- та пилозахисну, створення мікроклімату, збереження психологічного здоров'я населення тощо. Враховуючи теперішній стан паркових зон і зелених насаджень, актуальним постає питання їх охорони та реконструкції у рамках існуючого законодавства України.

Парк “40-річчя визволення Дніпропетровська” розташований у межах міста Дніпропетровськ. Його територія – колишнє військове кладовище. Об'єкти громадсько-побутового призначення, що знаходяться поблизу парку (СТО, автостоянка, магазини тощо), спричиняють на нього негативний вплив.

За попередніми даними на території парку “40-річчя визволення Дніпропетровська” зареєстровано значну кількість рідкісних видів представників флори та фауни, а саме: один вид рослин із Червоної книги України (*Tulipa quercotorum* Klokov et Zoz.) та чотири види з Червоного списку Дніпропетровської області (*Colydalis cava* Schweigg. et Korta, *C. marschalliana* Pers., *Scilla bifolia* L., *Gagea lutea* (L.) Her.-Gawl.); вид безхребетних тварин, занесений до Червоної книги “Європейських денних метеликів” (*Nymphalis xanthomelas* Esper), види, що охороняються на державному рівні та занесені до Червоної книги України (*Papilio machaon* Linnaeus, *Catocala sponsa* Linnaeus, *Docadion eqmestres* Laxmann, *Aromia moschata* Linnaeus, *Lucanus cervus* Linnaeus) та вид, занесений до Червоного списку Дніпропетровської області (*Carabus besseri* Fischer von Waldheim).

Створення парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва на території парку “40-річчя визволення Дніпропетровська” передбачає виконання певних послідовних етапів.

1. Обробка законодавчої бази та пошук відповідних нормативно-правових документів (опрацювання матеріалів сайтів Верховної Ради України, обласної ради, обласної державної адміністрації, міської ради, районної ради, рішень місцевих рад і програм з охорони навколишнього середовища, збереження історико-культурних пам'яток тощо).

2. Огляд наукових відомостей і довідкових матеріалів щодо стану біологічного різноманіття Дніпропетровська та області, насамперед парків (опрацювання рідкісних літературних джерел, колекційних фондів, пошук публікацій у періодичних наукових виданнях з метою подальшого порівняння отриманих результатів).

3. Здійснення комплексних геоботанічних і зооекологічних досліджень щодо стану екосистем території парку. Передбачає пошук рідкісних і зникаючих видів флори та фауни.

4. Діагностика стану зелених насаджень з урахуванням існуючих дендрологічних критеріїв (фітопатологічне обстеження деревостану, виявлення рудеральних видів дерев у насадженнях тощо).

5. Розробка схеми благоустрою території парку та меморіалу пам'яті Великої Вітчизняної Війни 1941–1945 рр. (загальний план реконструкції, деталізовані схеми розміщення стежок, газонів, реконструкції насаджень, дендрологічний план тощо).

6. Розробка рекомендацій щодо утримання у належному стані озеленення парку (догляд за газонами, санітарна рубка пошкоджених і хворих дерев, боротьба з рудеральними рослинами, профілактичні та винищувальні заходи боротьби зі шкідниками тощо).

Оголошення подібного об'єкту природно-заповідного фонду можливе лише за умови розробки проекту створення, реконструкції та утримання парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва та його затвердження органами, у підпорядкуванні яких перебуває цей парк. Реалізація таких заходів можлива на підставі наступних нормативно-правових документів.

1. Закон України “Про Червону книгу України” від 07.02.2002 р. № 3055-III як підстава установа особливого правового режиму охорони рідкісних видів тваринного і рослинного світу.

2. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 р. № 2456-XII як підстава пріоритетного створення заповідників, інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також екологічної мережі на територіях, де перебувають (зростають) об'єкти Червоної книги України.

3. “Програма пошуку та впорядкування в Дніпропетровській області пам'ятних місць та поховань жертв війни та політичних репресій на період 2007–2010 роки”, затверджена рішенням обласної ради від 29.01.2008 р. № 341-14/V, що передбачає облік поховань жертв війни та політичних репресій, їх пошук, упорядкування існуючих пам'ятних місць і військових поховань та створення меморіальних комплексів жертвам війни.

Така система послідовних кроків створення об'єкту природно-заповідного фонду в межах міста, враховуючи всі аспекти нормативно-правової бази України, може стати зразком для розширення природоохоронної мережі у мережі міських екосистем.